

DR. JOŽ. HOHNJEC.

NALOGE NAŠIH IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJ.

Šestdesetletnica Slomškove smrti (24. septembra) je poživala v naši zavesti geslo, ki ga je ta veliki buditelj in učitelj slovenskega naroda proglasil med našim ljudstvom, geslo o „zveličanski narodni omiki.“ Narodna omika, za katero je prava vera luč, materin jezik pa ključ, je po Slomškovem mišljenju za narod zaklad, ki ga ne konča ne rja ne molj in ki ga tatje ne izkopljejo in ne ukradejo. Cilj ji je ne samo posmrtno zveličanje poedinca, marveč tudi zemeljska sreča naroda, urejenost njegovega življenja in življenskih razmer, njegova zadovoljnost in vsestranski napredek v njegovih vrstah.

Ako je blaženost in sreča naroda utemeljena na pravi narodni omiki, je resničen rodoljub samo tisti, ki po svojih močeh in s svojim trudom in delom pripomaga k ustvarjenju in pomnoževanju duševnega zaklada med narodom. Kjer tega ni, tam je rodoljubje le sama bahavost ali pa krinka, za katero se skriva sebičnost in koristolovstvo.

Ker je narod skupina družin in poedinih njenih članov, je narodova omika nekaka zbirka duševnega kapitala posameznih članov naroda. Kakor je nemogoče govoriti o bogastvu naroda, ako z gmočnim premoženjem razpolaga samo peščica ljudi izmed naroda, dočim ogromna večina vzdihuje v pavperizmu (uboštvu), tako ni mogoče govoriti o omiki naroda, če je ta omika samo last in privilegij majhnega števila takozvanih razumnikov in omikancev, dočim narodova masa lava v duševnem pavperizmu.

Omika za vse! Tako se je že od nekdaj glasilo geslo pravih prijateljev naroda, prešinjanih s socialnim pojmovanjem narodnostnega principa (načela). Prava zveličanska narodna omika za vse: je visoki cilj, kateremu služi naša velika krščanska, socialna in narodna izobraževalna organizacija.

V čem je ta prava blagovita omika? Učenjak Paulsen odgovarja na to vprašanje: „Ne mnoštvo tega, kar kdo zna, tvori izobrazbo

in omiko, marveč moč in sposobnost za rešitev nalog, ki jih stavi življenje.“ Okoli tega namena so osredotočene vse izobraževalne težnje in vsi prosvetni napor naših izobraževalnih društev vsak član našega naroda naj ima telesno in duševno moč in sposobnost, da reši vse od življenja mu stavljenе naloge.

Kaj je k temu potrebno?

1. Zdravje.

Sokrat, slavni grški modrijan, je skrbno pazil na zdravje duha in telesa. Če se je s hojo ali s kakšnim drugim telesnim naporom razgrel, ni takoj pil, marveč če je prišel k vodnjaku, je vedrico napolnil z vodo, pa vodo zopet izlil. S tem je dvojno dosegel: krotil je svoje poželenje in ni škodil svojemu zdravju.

Telo je stanovanje za dušo. V nezdravi hiši oboli stanovalec. Tako tudi duh v nezdravem telesu. Zato so že stari Rimljani imeli pregovor: Mens sana in corpore sano (zdrava duša v zdravem telesu).

Bolan človek ne more delati, vsaj trajno in naporno delo ne. Vsaka ozbilnejša bolezen pušča za seboj slabe posledice v telesnem in duševnem oziru. Mnogoteri mladi človek je na prvi težki bolniški postelji pustil velik del svoje najpristnejše telesne moči in s tem tudi znaten del časne človeške sreče. Koliko neugodnost in celo nesrečo pomenjajo že samo slabi živci ne samo za poedinca, marveč za celo družino in za širše kroge.

Imajoč pred očmi besede sv. pisma: „Ni ga bogastva čez bogastvo telesnega zdravja“ (Sir. 30, 16,) bo naša izobraževalna organizacija se trudila, da ohrani to največje bogastvo našemu narodu. Po proračunu izvedencev oboli enkrat na leto povprečno vsak deseti človek v državi. Ako bi združeno ljudsko-izobraževalno delo moglo doseči, da bi to zlo zadelo vsakega ednajstega človeka, kolik blagoslov bi že bil v tem.

Zategadel bo izobraževalna organizacija smatrala kot važen del svoje naloge tolmačenje načel ljudske higijene (zdravoslovja) med narodom. Kar pospešuje zdravje in razvoj in okrepitev telesnih sil, temu bo naša organizacija posvečala posebno pažnjo. Zato bo tudi v bodoče krščansko telovadsko organizacijo — orlovstvo — na vso moč pospeševala in skrbela, da se razširi do zadnjega kraja naše domovine. Kar pa izpodkopava in upropašča narodno zdravje, to bo kakor angel varuh skušala odvrniti od našega ljudstva. V tem oziru mora naš boj biti naperjen proti razširjanju kužnih bolezni, zlasti spolnih bolezni, ki so se kot žalostne posledice vojne naselile tudi v takih krajih, kjer so nekdaj bile docela neznane in zoper alkoholizem (pijančevanje), ki ima po računu statistike

na svojem rovašu 30 odstotkov vseh umobolnih, 50 odstotkov vseh obubožanih in 70 odstotkov vseh zločincev.

2. Strokovna zmožnost

Taka zmožnost je glavno orožje v življenski borbi. Kdor nima tega orožja, ta propade v borbi za obstanek. Strokovno sposobni polje-delec, delavec, obrtnik bo lažje zaslužil kruh in boljši kruh, kakor pa človek brez strokovne sposobnosti in spretnosti. V tem oziru je naš narodni vzgojitelj škof Slomšek ljudstvu in zlasti mladini v trajen spomin zaklical te-le resne in pomembne besede:

„Kdor se v mladosti prav uči,
za mizo lahko on sedi.
Zanikarna prismoda
kosti za vrati gloda.“

Strokovna izobrazba je hrbtenica vse izobrazbe. Čim temeljitejša je, čim širša in globlja, tem bolj jači samozavest, deloljubje in čast človeka. V njej je vir vse delovne, pozitivne, življenje vzdržujoče in vrednote ustvarjajoče sile. Na tem polju mora naša izobraževalna organizacija našemu ljudstvu nuditi to k čemur so poklicane strokovne in nadaljevalne šole, katerih pa ni.

3. Odpornost

zoper naloge, težave, stiske, prevare in katastrofe življenja. Simon Gregorčič nas opominja:

„Ni praznik, predragi mi, naše življenje,
življenje naj bode ti delaven dan!
Od zore do mraka rosan in potan
ti lajšaj in slajšaj človeško trpljenje!
Ne plaši se znoja, ne straši se boja,
saj moško dejanje krepuje moža,“

Življenje je bojno polje, na katerem jih veliko obleži, in sicer, radi tega, ker so življenski udarci padli na neoborožene. Zmagali bi bili v težkem življenskem boju, ako bi se bile v njih počivajoče sile pravočasno vzbudile, vzgojile in pripravile za delo in borbo. To je ena izmed najvažnejših, pa tudi najtežavnejših nalog ljudsko-izobraževalnega dela. Ta naloga se ne da povoljno in popolno rešiti drugače, kakor na temelju krščanskega svetovnega naziranja, ki kaže v pravi luči svet in življenje, njegove vrednote in njegov pomen, njegov končni cilj. Hkrati pa krščanstvo poleg naravnih sredstev nudi tudi nadnaravno moč in pomoč, ki človeka osvežuje in ojačuje v borbi zoper težave in prevare, nadloge in nesreče življenja. Energizirati človeka, zlasti

člane delovnih slojev, jačiti jim voljo in značaj, vzbujati sile, ki počivajo in dremajo v njih, opremljati jih s krepkim orožjem za življenski boj, to je naloga, ki je prosvetno delo med narodom ne sme puščati v nemar zlasti v sedanjih težkih časih.

4. Notrajna neodvisnost

v mišljenju in delovanju. Znani nemški pesnik Grillparzer (umrl leta 1872 na Dunaju) je bil v svoji mladosti ne samo veren, marveč celo pobožen. Naenkrat pa se je pri njem izvršil preobrat. Ko je Grillparzer še bil gimnazijec, je njegov oče, po poklicu advokat, nekoč povabil na večerjo nekaj prijateljev. Ker v sobi ni bilo za vse dovolj prostora pri mizi, je oče z nekaterimi najboljšimi prijatelji šel v sosedno sobo, v kateri je stanoval mladi Grillparzer. Mladenič je sedel v kotu pri knjigi, gostje pa ga niso opazili. Stari Grillparzer dvigne svojo čašo na zdravje prljateljcev ter reče: „Veselimo se, dokler živimo! Kdo zna, ali bomo na drugem svetu tako veseli?“. Nato eden izmed prijateljev dostavi: „Kdo ve, ali je sploh še drugo življenje?“ Pri teh besedah so opazili mladega Grillpazerja. Da bi ublažili učinek izgovorjenih besed, so se začeli razgovarjati o drugih rečeh. Pa je bilo prepozno. Mladi Grillparzer je v tem hipu izgubil svojo notranjo svobodo in neodvisnost. Kakor strela so te besede vplivale na njega, tako je pozneje sam izjavil. Z usodno sugestivno močjo so ga pograbile ter ga niso več izpustile. Grillparzer je postal suženj dvoma in pozneje nevere, ki ga je v svojih trdih sponah obdržala do smrti. „Od tega časa“, je sam izpovedal, „računam najžalostnejše dneve svojega življenja.“

Priprost človek iz naroda pa je še bolj pristopen sugestiji (vplivu), ki prihaja iz njegove okolice, zlasti sugestiji široke ljudske mase. Mnoštvena sredstva, s katerimi deluje ta sugestija, so ogromna zborovanja, manifestacije, časniki in obližje ljudi istega mišljenja. Vse to deluje na priprostega človeka z neustavljivo silo. Neuk človek se niti ne vpraša, ali je mišljenje ljudi, ki ga obdajajo, pravilno ali krivo. Pred njim je velika masa, ki je navidezno prešinjena s trdnim prepričanjem, in on se niti ne upa razmišljati o tem, da bi poedinec mogel imeti pravilno mišljenje, sklenjena masa pa se moliti. Priprost človek ima v stvareh, ki jih ne razume tako dobro, kakor svoje stanovsko delo, sam do sebe nezaupanje. Spričo velike mase bi smatral za drznost imeti lastno mišljenje. Veruje drugim, ki se znajo obdajati s sijajem znanosti in napredka ter so veččaki v zapeljevanju mase in vzbujanju ljudskih instinktov (nagonov).

Iz teh železnih klešč mora človeka osvoboditi prava ljudska izobrazba. Ona mora človeka odgojiti k samostojnemu mišljenju in delovanju ter ga tako notranje osvoboditi.

V to svrho pa je potrebno, da ima človek v svoji duši notranji svet visokih, plemenitih, nevenljivih vrednot. Tega sveta ne more ustvariti nikdo drug, kakor on, ki je početnik vsega sveta, Bog. V ustvarjanju in ohranjanju tega sveta se mora udeleževati religija. Brez nje je nemogoča ona notranja urejenost in enotnost, iz katere izvira samozavest, moč in pogumnost, ki so potrebne za zmagoviti odpor proti slabemu in njegovi razkrojevalni in razdiralni sili. Ta notranji svet v poedinem človeku jačati in utrjati, vse sile človeškega duha in srca stavljati v službo visokih krščanskih idealov, to je nujna naloga izobraževalnega dela. V tem je jedro prave ljudske izobrazbe.

5. Domovinska ideja.

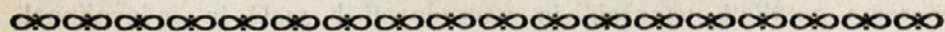
Znani geograf Ritter je zapisal te le besede: „Notranja vez z onim kosom zemlje, kjer smo rojeni, spada k duševnemu zdravju.“ V domovini počivajo trdne korenine naše mcči. Tukaj se moremo razvijati, uspevati, in napredovati k sreči in zadovoljnosti. Domovina ni samo del zemlje: njive, travniki, gore, doline, reke, jezera, mesta, vasi, rastline, živali, ljudje. Stvari ne tvorijo domovino, marveč odločilno je stališče človekovo do teh stvari, njegova notrajna zveza z njimi. To je domovinska ljubezen, ki je višje duševno čustvo. Čustva niso samonamen, marveč se morajo voditi k stremljenju in hotenju. Tako se iz ljubezni do domovine razvije smisel za tiste, ki prebivajo na isti zemlji in delijo z nami isto usodo, duh skupnosti, delo za domovino, socialno delo.

Po teh glavnih smernicah se je ravnala ter bo v bodočnost s podvojeno vnetostjo delovala naša velika ljudsko-izobraževalna organizacija. Kot glavni in najhvaležnejši predmet svojega prosvetnega dela bo smatrala mladino, kateri bo s pravo izobrazbo dajala moč in sposobnost za rešitev nalog, ki jih stavi življenje. Veliki pomen prosvetnega dela med mladino je tudi naglasil letošnji nemški shod v Monakovem (27. — 30. avgusta), ki je v posebni resoluciji izrazil svoje veselje nad svežim življenjem med katoliško mladino, znova poudaril potrebo organiziranega dela za mladino v duhu sv. Cerkve in v smislu obnove domovine ter se zahvalil vsem nesebičnim in požrtvovalnim sodelavcem na polju mladinske vzgoje, zlasti duhovnikom in učiteljem.

Papež Pij XI. je ob priliki letošnjega občnega zbora italijanskih katoliških mladeniških društev sprejel njihovo odposlansvo ter je izjavil v svojem nagovoru, da smatra mladinska društva kot prednjo stražo v veliki skupni vojski vernikov. Mladenci naj marširajo na čelu z velikodušno izpovedjo vere, s čednostnim življenjem in z večjo blagodušnostjo v izpolnjevanju vseh dolžnosti, ki jih zahteva disciplina. Pri sprejemu odposlanstva zveze društev

katoliških žen in mladenk — Unione feminile s preko 400.000 članic — pa je povdaril, da mora ta organizacija na čelo vseh svojih nalog postaviti obrambo familije. Familija je prva korenina človeške družbe, jamstvo, pa tudi nevarnost za vse dobro in slabo, ki more priti na narod. Zato je familija pravo bojno polje za ženstvo, za žene in dekleta.

Lepo prospevajoče katoliške mladinske organizacije poedinih narodov so se združile v mednarodno zvezo. Na prvem mednarodnem katoliškem mladinskem kongresu v Rimu 9. in 10. septembra 1921 je pristopilo 25 narodnosti, med njimi tudi Hrvati in Slovenci. Tekom leta je prijavilo [svoj pristop še 5 narodov. Lansko leto je bil od 30. julija do 2. avgusta II. kongres v Haagu na Nizozemskem, kjer se je ugotovilo napredovanje katoliške mladinske organizacije po poedinih državah ter se zaključilo, da bo prihodnji kongres nudil pregled religiozne in moralne zakonodaje po raznih državah.

M. ČRČKOVA:

PROLOG

K OTVORITVI KREKOVE DVORANE V SREDIŠČU.

(Deklamiral br. Tone Špešič dne 6. januarja 1923.)

Kako željno pričakovan,
od vseh je bil današnji dan!
Ponosna „Krekova dvorana“
je danes kakor vrt krasán,
a slehern cvet nam — sad obeta.
Se dvignil krasni je zastor
in nam razgrnil nov prostór,
kjer vedno bo brstelo cvetje
in vmes odmevalo bo petje —
kjer sile svoje in moči,
mladina uriti želi.

In danes — kdo se naj slavi,
komu naj „slava“ se glasi.
Kdo pač med nami je prvak,
ki častni je zaslužil znak? —
Ne bomo svojih del slavili,
ne slave vencev sebi vili.

Živi nam v srcih slavni rek,
ki ga zapisal mož je vnel:
„Kdor mož zaslužnih ne časti
njih del se blagih ne spominja,
naslednik njihov vreden ni ...“

Neštete tekle so solzé,
ki narod jih izplakal je,
ko je končal življenja pot,
prerano legel v hladni grob,
slovenskega rodú junak
in silnega duha orjak:
nesmrtni oče — dr. Krek,
ki narod ga slavil bo v vek!

Bil vedno ljudstvu je udan
in vendar — kot vladar izbran,
bil skromen in zase ubog,
za druge — neizčrpnih rok.

Prinašal narodu dobrot,
visokih vzorov kazal pot;
da bedne bi osrečil vse,
za to mu bilo je srcé.

Posebno je mladino ljubil,
moči ji vse je žrtvoval;
učil jo sam in vzgojeval,
naj znala vedno bi cenili:
da zdrava duša in teló,
le v srečo ji zamore biti.

On „Orlu“ oče je postal,
mu pravo pot in smer dajál,
da s silnim duhom in močjo
v prepad sovraga treščil bo.

Iz sél in mest se nam blišče
ponosno društveni domovi —
vsi nam proroško govoré,
da zmage lahko smo gotovi.

Ko Krekov duh povsod je vladal,
je dvignil glavo rod-trpin
in ves navdušen šel za njim
v boj za križ, svobodo vso,
za zemljo svojo ljubljeno.

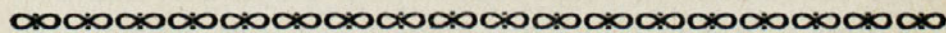
V vseh težkih in nevarnih časih,
je on kot skala trdno stal,
ki je ne stre nobena sila,
zaman je zlobe vsak vihar!
Udarce — kdo bi jih preštel?
Krivic nešteto, vso zavist
in vse, kar on je pretrpel,
ki vzor je bil kristalnočist,
ki bil značaj je kremenit,
za dom — plamteči žrtvenik. —

Omahnil je ... Moči izžet
še kliče oporoko v svet:
„Vi vsi, ki rod ubog ljubíte,
moči vse svoje posvetíte
za njega rast, procvit in čast!“

Srce njegovo zdaj molči, ...
Nad njim preran je grob zapri ...

Duha pa ni končala smrt!

Med ljudstvom plava vedno živ,
ožarja mu v temoti — križ —
in duh ta silni govori,
da sliši se na vse strani:
„Ob križu le stojite varno,
Tu vmiri morje se viharno —
tu zlomljen je sveta vihar,
Resnice Večne sije žar!“

DR. JOŽ. JERAJ:

SOCIALNO VPRAŠANJE.

Dandanes se veliko govori in piše o socialnem vprašanju. Že v zadnji hribovski vasi imamo socialiste in komuniste. Dobro je vsled tega, da nekaj napišemo o tem vprašanju.

Gospodarski boj.

O socialnem vprašanju govorili se pravi razpravljali o medsebojnem življenju ljudi. Ljudje niso samo enega, temveč različnih stanov:

delavci, kmetje, obrtniki, trgovci, tovarnarji, učitelji, profesorji, uradniki. Vsi stanovi delajo v svojem poklicu in živijo človeško življenje. Zato potrebujejo živila, obleko, stanovanje in druge življenske potrebščine. Vsak stan dela, zato si tudi prizadeva, da dobi za svoje delo kar največjo plačo. Človeška narava je že takšna, da ima vsak prste proti sebi obrnjene. Kar velja o posameznikih, smemo trditi tudi o celih stanovih. Ni samo zadovoljen posameznik, da ima s čim živeti, temveč hoče biti bogat. Delavec, ki vidi delodajalca-tovarnarja, kako se od njegovih žuljev bogati, stiska pesti, da pomaga sebi do pravice. Dekla ali hlapec, ki služi pri kmetu, hoče večjo plačo, obrtnik zahteva večje plačilo za svoje izdelke, uradnik večjo mesečno plačo od države.

Medsebojno življenje stanov povzroča na ta način na celi črti boj. Temu boju pravimo socialni boj. V njem navadno zmagujejo močnejši in bogatejši, predvsem tisti, ki imajo denar, kapital, delodajalci. Trpijo pa šibkejši, to so navadno delavci, ki nimajo nobene lastnine, in morajo delati v službi kapitalista-lastnika. Vedi, ki se s tem peča, kako omiliti ta medsebojni boj in pomagati šibkejšim in zatiranim do njihovih pravic, pravimo socialna veda.

Socialno vprašanje je nravno vprašanje.

Rešitev socialnega vprašanja se zdi mogoče čisto enostavna, treba dati vsakemu, kar mu gre. A stvar ni tako lahka! Recimo, da bo vsak toliko dobil, kolikor mu po njegovem delu gre in potrebuje za svoje življenje. Ali mu bo s tem že pomagano? Ne! Ne bo zadovoljen, hotel še bo več imeti.

Iz tega sprevidiš, da socialno ni samo gospodarsko vprašanje, ki gre za tem, da se vse dobrine enako razdelijo med vse državljane, temveč je v prvi vrsti nravno vprašanje. Socialno vprašanje bo le tisti prav rešil, ki bo znal vir vseh gospodarskih in socialnih krivic, nenasitljivo lakomnost in sebičnost zamašili. Sebičnost in lakomnost napravljata človeka nezadovoljnega s svojim zaslužkom, zavajata delodajalca, da pritrgava delavcem zaslužen plačilo, da vidi le lasten blagor in svojo korist. Zato se zelo motijo pristaši

socialdemokracije in komunizma,

če mislijo, da bodo z organizacijo delavstva, razdelitvijo premoženja in produktov rešili socialno vprašanje. Mislijo, da bo organizirana sila dala delavstvu moč, da si priborijo svoje pravice, človeško ravnanje, plačo, ne predolg delavni čas, stanovanje in zdravstvene naprave. Te zahteve delavstva so sicer upravičene, upravičena je tudi asociacija

(združenje) delavstva, a napačna je idejna podlaga, na katero so utemeljili svoja prizadevanja. Svoje pravice si hočejo izvojevati brez Boga, brez vere v nesmrtnost in obveznost božjih zapovedi. Za krščansko pravičnost in ljubezen jim nič ni. Medsebojno življenje ljudi si predstavljajo kakor življenje živalij, ki se med seboj grizejo in koljejo. Najmočnejša in najbolj kruta žival končno druge izgrize in premaga. Tako je tudi v socialnem življenju ljudi. Najmočnejši in najbolj nasilni bodo zmagali in si osvojili največ svetnih dobrin. Zato je napovedati boj na nož bogatinom-kapitalistom. Zob za zob! Kakor so bili kapitalisti krivični do nas, tako in še bolj bodimo mi do njih. Kakor so ti doslej z brezobzirno sebičnostjo lastno korist in dobiček iskali, tako in še bolj bodimo sebični mi. Tako hoče social-demokracija in komunizem rešiti socialno vprašanje s podnetenjem brezobzirnega slojnega boja med stanovi in z vzbujanjem najbolj divjih in surovih sebičnih instinktov v delavskih masah.

Ni čuda! Če ni Boga, ne vere je pravičnost, ljubezen le prazna beseda in zato ne smemo zameriti delavcem, če skušajo doseči svoje cilje z vsemi sredstvi, magari tudi s krivico! Ako se razmerje med delodajalci in delavci snuje le na sili, ako je gospodarska neenakost le nasilna tvorba razmer, potem bi bili zelo nespametni posamezni stanovi (delavci), ki so številno močnejši, če bi šibkejših ne potlačili in jih zaslužnili sebi in svojim koristim.

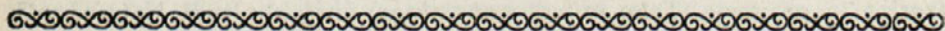
Uveljavljanje takšnih načel razkraja človeško družbo in onemogočuje mirno medsebojno življenje posameznikov in narodov. Zato so socialdemokrati in komunisti sami, ko so prišli na krmilo v državi pometli s svojimi napačnimi načeli glede vere v moč in silo in govorijo o potrebi нравnih (moralnih) načel. Življenska izkušnja jim je dokazala, da so njihovi nauki napačni. Dokaz za to so nam Rusija, Nemčija, Avstrija in druge države, kjer prevladuje socialistični element. Kako naj tudi brezverska socialdemokracija uveljavi pravičnost, če vanjo ne veruje. Kako naj tudi zatre sebičnost, ki je glavni vir vseh socialnih bojev, če sama ne pripozna drugega nagona kakor sebičnost. Organizirana moč delavstva socialdemokracije sicer more streči premoč kapitalizma. Takoj ko pa bo prenehal boj za gospodarsko osamosvojo in bode delavstvo samo razpolagalo z družabnim imetjem, se bo v socialistični organizaciji sami pojavil egoizem, nasilnost in lakomnost. Tisti zli duh, ki so ga izganjali nekdej iz kapitalistov, bo jih same obsedel in „poslednje zlo bo hujše od prvega“. Drugačen izhod ni mogoč!

Človeško sebičnost in lakomnost morejo brzdati le нравna načela in verski nagibi, a te žal socialdemokracija in komunizem tajita. Zato

nista brezverska socialdemokracija in komunizem poklicana, da vodita človeštvo do lepše bodočnosti, temveč

krščanski socializem,

ki gradi stavbo novega socialnega reda na temelju večno-veljavnih načel Kristusovih.

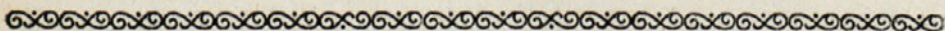

A. B.

PISMO PRIJATELJU.

Savinja v dolini
 šuml.
 Kostanj ob cesti
 ječi,
 kot da ga težka skrb
 teži.
 Človek na stezi samotni
 molči, molči ...
 Srce mu misli na dušo sorodno
 ki se v daljini s silo sovražno
 bori
 vse dni, vse noči.

Take so moje
 zimske noči.
 Kaj pa ti?

JOŠKO PLANKAR, Olimje.

MLADINA V BOJ ZOPER PIJANČEVANJE.

Sedaj, ko nam še sije sreča mladih let, si neutrudljivo izboljšavajmo mlada srca in sadimo lepe krščanske čednosti. Dovolite mi dragi fantje in dekleta, da vam stavim eno vprašanje: Ali kaj delujete na to, da bi se v naših mladinskih organizacijah ustanovil abstinentni odsek? Kajne ta vam pa ne ugaja? Mnogo je sicer dobre mladine, ki pa žalibog nima nobenega smisla za abstinenco. To je jako slabo znamenje za mladino, ki se ne zna nič premagati, nič zatajiti, čeprav bi bilo to koristno in potrebno. Dandanes, ko mladina nujno in predvsem rabi izobrazbe, bi bila najboljša izobrazba ta, da bi pogumni mladeniči in mladenke odločno začeli boj proti pijančevanju, zakaj to je naš najhujši sovražnik, ki nam pokvari in odtuji toliko nedolžne in nezavedne mladine.

Ako bi ne bilo na svetu opojnih pijač, posebno pa še žganja, bi se gotovo polovico manj greha storilo, polovico manj solz prelilo, in ljudje bi bili bolj bistrega razuma in boljšega obnašanja kakor so žal dandanes. Mnogokrat slišimo, da tožijo stari ljudje, kako jim je oslabeled spomin in razum, da ne morejo ničesar več trezno premisliti in resno prevdariti, in veste kaj je temu vzrok? Gotovo so si ti ljudje že v zgodnji mladosti in potem tudi v nadaljnjem življenju, zastrupili z alkoholom svoje možgane in svoj razum; kar so lahkomiiselno zapravili v mladosti, to pogrešajo v sivi starosti.

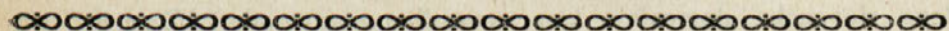
Zato pa pozivljam vso dobromislečo mladino: pridružimo se hrabri četi neustrašenih abstinentov organiziranih v „Sveti vojski“ in pojdimo z njimi v boj proti alkoholu, dokler ga ne preženemo iz naše lepe slovenske domovine, kjer neusmiljeno gospodari. Zaman se trudimo za napredek in blagor domovine, ako ne omejimo povodnji pijančevanja. Človek si z nezmernim pitjem ugonobi vse duševne in telesne sile ter si zamori ves čut za plemenita in vzvišena dejanja. Alkoholik se popolnoma poživini, ter je zmožen vsega hudega. Kolika škoda za narod! Gospodarstvo hira, v družini je prepir, uboga žena je sužnja v lastni hiši, otroci pa komaj čakajo, da odrastejo ter se porazgube po svetu. Toraj lahko smelo trdimo, da je alkohol največji razdiralec družinske sreče ter občnega blagra, ovira in zapreka napredku in izobrazbi. Neoporekljiva resnica je, da je delo za abstinenco v sedanjih časih poleg razširjanja dobrih časopisov najpotrebnejše in najplemenitejše delo za narod.

Toda, se bo marsikateri vprašal „kje začeti in kako delovati za abstinenco?“ Ali veste kako? Začeti mora vsak najprej — sam pri sebi! Pristopimo vsi brez izjeme v družbo treznosti, če ne v prvo pa vsaj drugo stopnjo. Družba treznosti ima namreč dve stopnji. V prvi so tisti, ki se zavežejo, da ne bodo pokusili nobene alkoholne pijače; to so pravi ali popolni abstinentje; na drugi stopnji so pa tisti, ki se zavežejo, da ne bodo nikdar žganja okusili, vino in pivo pa le zmerno in za potrebo pili. Želel bi in upam, da bodo vsaj nekateri pristopili k družbi treznosti v prvo stopnjo. Iz lastne izkušnje vam povem, da to ni prav nič težavnega in nemogočega; le nekoliko dobre volje in premagovanja je treba imeti. Bodri nas oni zvišeni ideal, za katerim stremimo, da bi s svojim zgledom tudi druge pripeljali na pravo pot poštenega in krepostnega življenja. V drugo vrsto družbe treznosti pa upam in sigurno pričakujem, da bo rada in z veseljem pristopila vsa mladina, ki ima količkaj smisla in volje delovati za dobro stvar v korist sebi, družini in celemu narodu.

Letos, ko praznuje „Sv. vojska“ dvajsetletnico svojega obstanka, moramo z novim ognjem širiti treznost med narodom, posebno med mladino.

Kakoršna mladina, takšna bodočnost. Tu in tam je že morda marsikateri abstinentski, treba pa je, da se med seboj spoznamo, in skupaj z združenimi močmi gremo v boj proti ljudskemu sovražniku, alkoholu. Ne moremo storiti koristnejšega dela, kakor če delamo na to, da bi se po naši mili slovenski zemlji omejilo pijančevanje.

Ustanovite pri vsakem Izobraževalnem društvu, Mladeniški zvezi, abstinentski odsek in poročajte „Našemu domu“, kako delate in se giblujete. „Naš dom“ bo gotovo rad priobčil taka poročila. (Op. uredn.: Z veseljem! Samo bojim se, da bo takih poročil zelo malo!)

POD VAŠKO LIPO.

Socialni tečaj za fante in može v Celju. Tri vesele dneve smo doživeli po božičnih praznikih v Celju na socialnem tečaju (27, 28 in 29. decembra) v družbi naših najboljših fantov in mož, ki so prišli v Celje, da se v samoti posvelijo nekaj dni izobrazbi. Nad 80 jih je vsak dan z občudovanja vredno vztrajnostjo in pazljivostjo poslušalo predavanja. Od 8. ure zjutraj do 7. zvečer so bili vpreženi, a zdelo se jim je še prekratko. Predavatelji so razpravljali o vseh vprašanjih, ki morejo zanimati kmeta. Podlago je dala zgodovina kmečkega gospodarstva od prvih časov do današnjega v Sloveniji tako dobro razvitega zadružništva (dr. Korošec, dr. Basaj) zgodovinske borbe kmeškega stanu (Krajnc) in važnost izobrazbe, osnovne, gospodarske in politične za kmetijski stan (dr. Ogrizek). Cel drugi dan tečaja je bil posvečen gospodarskim vprašanjem - Agrarna reforma (poslanec Sušnik). Velikost kmeškega gospodarskega obrata (Sušnik) Izvezna in uvozna politika (Sušnik). Posel in delavec (M. Krajnc). Cene živil in mesu (Kristof). — Tretji dan so dobili udeleženci vpogled v naša kulturna vprašanja: Kmet in vera (dr. Jeraj), Orel (J. Krošl) in gledali kmeta kot člana družine (dr. Kulovec) države (dr. Hohnjec). Zadnje predavanje jim je podalo jasen točen pojmov o politiki (dr. Kulovec). V prostem času so si udeleženci ogledali cinkarno (galica) in tovarno za emailirano posodo (v vojni so tu izdelovali jeklene čelade in vojaško jedilno orodje). — Ta tečaj je bil prvi poskus te vrste, ki se je, hvala Bogu, izborno obnesel. Socialni tečaji — večdnevni — morajo postati stalna naprava. Vsako leto hočemo zbrati naše fante in može v samoto k duševnim vajam. Tu naj se pripravljajo za izobraževalno delo med letom, tu naj si razširijo vsako leto bolj svoje duševne obzorje. Na socialnih

tečajih naj si nabirajo duševne zaklade, ki jih naj potem skozi celo leto delijo vsem, ki pridejo z njimi v dotiko, posebno pa našim izobraževalnim društvom. Socialni tečaji bodo ostali na ta način visoka šola našega ljudstva. In čim višje se bomo mi sami s pomočjo take ljudske visoke šole dvignili v izobrazbi, tem več bomo lahko dali kulture ostalim našim bratom v državi!

Mladim voditeljem! „Naš dom“ želi vzgojiti izobražene, odločne, verne voditelje slovenskemu ljudstvu. Marsikak mladenič se smatra poklicanega za voditelja drugim; pa nima ne potrebnih lastnosti, ne čednosti, ne izobrazbe. Drug, ki je zmožen in sposoben, ne upa nastopiti. Boječ je — nezaupljiv. „Pod vaško lipo“ bodo letos slišali mladi voditelji lepe nauke in nasvete o lastnostih, ki jih morajo imeti in o nalogah, ki jih čakajo. Zato pa naj vplivajo na vse poštene fante, da bodo dobili „Naš dom“ v roke.

Vladaj samega sebe. Kdor ni gospodar nad samim seboj, bo zelo slabo drugim gospodoval.

Spoznaj svoje napake in glej, da se jih iznebiš! Ne preziraj dobrohotnih nasvetov pametnih vzgojiteljev, ki te opozarjajo na tvoje slabosti. Mlad, neposlušen, trmast mladenič bo ostal domišljav napol izobraženec, katerega nihče ne mara. Podoben je nedogotovljenemu kipu.

Bodi odkritosrčen, ljubi resnico. V luči hodiš, dokler sovražiš laž in hinavščino. Odkritosrčnost ti bo nakopala včasih neprijetnost, pa pridobila tudi spoštovanje vseh dobrih. Hinavca se vse boji in izogiblje. Na zunaj je angel, na znotraj-hudič; na zunaj poštenjak, na znotraj-krivičnež: v obraz sladak, za hrbtom strupen! „Pobeljeni grobovi — gadja zalega“.

Brzdaj svoje strasti! Strast je strašen tiran, ki človeka trpinči. Strast uniči človeško svečo, strast zasuzni človeško voljo. Strast je železna razbeljena srajca, ki jo malokdo sleče. — V začetku se upiraj skušnjavi, v začetku moreš zmagati napačno poželjenje. Ako ti gleda poželjivost iz oči, ako doni poželjivost iz tvojih besedi, ne boš nikogar pridobil za dobro stvar, ki jo zastopaš. Mladeniču, ki dovoljeno samo zmerno uživa, nedovoljenega pa se niti ne dotakne bodo sledili vsi dobri, molče spoštovali in občudovali ga bodo slabotni služabniki strasti, ki se ne morejo več dvigniti iz močvirja.

DEKLIŠKI VRTEC.

Premišljevanje za pust.

Danes sem se vam namenila spregovoriti o slabi družbi ali tovaršiji. Plice spoznamo po petju, človeka pa po govorjenju. Toraj

spoštljivo naj bo naše govorjenje in mišljenje o Bogu in svetih rečeh. A žalibog, da je ravno narobe. Koliko se ravno dandanes greši z bogokletjem, ko se zaničljivo govori o Bogu ter se na najostudnejši način blati vera in cerkev, ko se po krčmah, cestah in protiverskih časopisih napadejo in blatijo duhovniki, kot bi bili največji hudodelci, ne pa zaščitniki in prvoboriteli za našo milo svobodo, Delajmo, drage, kolikor mogoče na to, da se tako govorjenje in kvantanje popolnoma zatre ali vsaj ustavi.

Opozorila bi vas pa tudi rada na petje. Čedalje bolj se razširja obsodbe vredno petje nespodobnih pesmi. Nerazumljivo mi je, da ravno klafarske pesmi grejo mladini tako hitro v glavo, in da jo ravno take najbolj mičejo. Pač je velika nehvaležnost do Boga, če ga zato, da jim je podaril dar petja, ž njim le žaliyo, mesto da bi ga z lepim petjem božjih in narodnih pesmi častili ter druge, ki tega ne znajo, vedrili in razveseljevali. Tudi v petju se razodeva duša človeška. Saj pravi pregovor: česar je polno srce, to ven iz ust gre. Imaš čisto nedolžno srce, bode tudi tvoje govorjenje in petje čisto in nedolžno.

Nepokvarjeno, nedolžno dekle, bo pač rajši pelo Mariji v čast ali pa lepe narodne pesmi, katerih imamo veliko izbiro, kot pa takšne, katere so kakšni umazanci zložili hudobcu na čast.

Zdaj pa oglejmo malo bolj natanko tisto stvar, ki ji pravimo znanje. Kaj pa je znanje?

Če se ne motim, tega vprašanja v katekizmu ni. Toraj vam to čisto po svoje razložim. Znanje je preveč prijazno občevanje z drugim spolom, katero se pa navadno čisto nedolžno začne. S kakšnimi rožicami, podobnicami, celo z moleki, največkrat na božjih potih, ali po poti v cerkev in iz cerkve domov.

Tako bi človek lahko mislil, da je to gotovo nekaj svetega in lepega. Pa temu, predrage, ni tako! Ravno tukaj lahko vidimo, kako zviti zapeljivec je hudobni duh in kako izvrstno razume svoj kšeft.

Če bi mladi deklici najprej pokazal vse slabe posledice tako nedolžno pričetega znanja, upam, da ne bi nobene ujel. Ako bi katera videla par let naprej, včasih tudi samo par mesecev, bi vsakemu takoj v začetku rekla: „Poberi se, zapeljivec, nočem te poslušati!“ Dekleta predraga, držimo malo več na svojo dekliško čast in ne dajmo se za nas voditi vsakemu, ki se zna nekaj bahati s svojimi možkimi vrlinami, ki zna mogoče sladko in zapeljivo govoriti, moderno plesati itd. Verjemite mi, da bode več srečnih zakonov. Zakaj nek pregovor pravi: Dolgo grešno znanje zakon nesrečen ali pa nobeden.“ In zakaj? Pač zato, ker je grešno znanje več ali manj škodljivo, a za nedolžnost naravnost nevarno.

Škodljivo je tako znanje zato, ker se srce takega človeka peča s posvetnimi mislimi in željami ter hrepeni le po tem, kar ugaja pregrešnim počutkom, na Boga, Marijo in svojo dušo popolnoma pozabi. Mislim, da ravno zato Bog kaznuje take z nesrečnim zakonom.

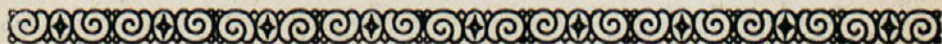
Za nedolžnost je znanje naravnost nevarno. Saj še enega Očenaša ne moreš zmoliti, da bi ti misli ne ušle kam drugam. Kako pa hočeš čista in nedolžna ostati, če sama greš skušnjavi nasproti in ji tako rekoč roko podaš v grešnem znanju? Prizadevajmo si kolikor mogoče čednostno živeti; da nam bo pa to mogoče, prosimo od Boga milosti zato, in če smo milost božjo dobile, moramo ž njo sodelovati.

Z božjo milostjo sodelovati, se pa ne pravi, drage mladenke, fantom se po krčmah nastavlja, se šopiriti, lase zvijati in smoditi, posebno pa ne mestne šege pobirati, gole vratove in ozka krila nositi. Tiste globoko izrezane jopice so prišle pri nas že tako v navado, da jih celo tiste nosijo, od katerih bi to najmanj pričakovali.

Če si nekoliko holj premožna, ti pač ni treba kazati premoženja s tem, da si daš delati globoko izrezano bluzo, ampak pokaži, da še imaš toliko denarja, da kupiš pol metra več blaga in imaš sramežljivo obleko. Dekleta sklenimo danes, da se bomo vsaj me, ki smo pri Dekl. zvezi nosile spodobno in sramežljivo. Prizadevati si moramo kolikor mogoče skrito ponižno živeti, ter se ogibati vsake priložnosti, za katero vemo, da nam je nevarna. Za vsako pošteno dekle pa je nevaren ples.

Plesišče je morišče dekliške čednosti. Saj pregovor pravi, da nedolžnost na plesišču umira, umre pa po potu domov. In sv. Krizostom pravi: Ko bi bilo na nočnem nebu toliko zvezd, kolikor se na plesu stori greha, bila bi temna noč svetlejša kot beli dan. Gotovo je, da nobene deklice na plesišče ne vleče pobožnost, temveč poželjivost. Ples je toraj rakev sramežljivosti in grob nedolžnosti. Če pa katera reče, da to ni res, je pač znamenje, da njena bela obleka ni več čista in se toraj en madež več ali inanj ne opazi. Ne misli si, da si boš našla ženina v krčmah in na plesiščih. Fant, kateri hoče imeti pošteno, pametno ženo, je ne bo šel iskat v krčme, pa tudi ne v zloglasne kmečke hiše, kjer se pleše in nori o vsaki priložnosti. Zatoraj drage, ne iščimo si veselja v slabi družbi, ne v nesramnem petju, v grešnem znanju tudi ne v modni obleki, še manj pa v krčmah in plesiščih! Ampak iščimo si nedolžnega veselja v Marijini družbi in Dekliški zvezi!

A. C.

DRUŠTVENI GLASNIK.

Središče. Dan Sv. treh Kraljev je bil dan veselja, je bil res praznik kat. organizacij v Središču. Slov. kat. Izobr. društvo je priredilo slavnostno otvoritev „Krekove dvorane“ in „Ljudskega odra“. Cela prireditve je bila posvečena njemu, čigar življenje je bilo: velikanska žrtev za svoje ljudstvo, spominu nesmrtnega dr. Kreka. Slavnostno okrašena, obširna dvorana je bila prenapolnjena in ta ogromna udeležba je jasen dokaz, kako je ljudstvo naklonjeno našim organizacijam, kako željno je z našo mladino vred pričakovalo, kdaj se prikažejo te mlade, življenja polne moči na novem gledališkem odru. Spored slavnostnega večera je izborno izpadel kljub temu, da so bile igralske moči neprestano zaposlene pri delu novega odra, katerega je umetniško izdelal brezplačno požrtvovalni br. Hriberšek. Po jednatih pozdravnih besedah predsednika č. g. kaplana je br. Tone Špešič dovršeno prednašal prolog „K otvoritvi Krekove dvorane“. Občinstvo je prese-netil govornik P. Valerijan Učak iz Ljubljane, ki je v tehtnih besedah dokazal, kaj zmore moč organizirane, inteligentne t. j. nadarjene kmetske mladine, če je ista trdna v katoliških načelih. Njegovim izvajanjem je sledilo burno pritrdjevanje. Dr. Krekova igra „Turški križ“ in zaključna slika; „Poklonitev mladine dr. „Kreku“ je v krasni sceneriji novega „Ljudskega odra“ nad vse pričakovanje dobro izpadla. — Naše trudapolno delo je bilo zopet venčano s prelepim uspehom. Skozi vse viharja hočemo še naprej po nove zmage v duhu nesmrtnega očeta — dr. Kreka! — Bog živi!

Šoštanj. D. z. v. Šoštanju je bila ustanovljena že pred svetovno vojsko. Tedaj je štela tudi največ članic in je pod vodstvom tedanjega voditelja, sedajnega župnika v Mozirju g. Krošelj postala vzor vsem drugim daleč okrog. Med vojsko je zveza hiralala. Po vojski pa se je opomogla za časa, ko je bil njen voditelj g. kaplan Satler. V tem času je sklenila D. z. da se postavi nov društveni dom. Sicer pa so mladenke same prirejale sestanke, se vadile v govorništvu, deklamiranju, in petju, sodelovale pri različnih prireditvah na odru in agitirale za časopise. Govorile so o snagi v hiši in obleki, o vrtnarstvu, o pranju perila, o zgodovini, o kulturnem boju, in slično. O vsem tem je vodila tajnica natančen zapisnik. Sedaj šteje D. z. 105 članic in ima svoj prostor v cerkveni hiši. Sestanki so vsaki mesec. Pod vodstvom sedanjega voditelja č. g. Karo A. bo gotovo dobro napredovala.

Artiče. Dovolite nam g. urednik, da vam sporočimo o našem gibanju v Artičah. Ničesar Vam še nismo poročale o naši Dekl. zv., kar ste jo ustanovili dne 25. 3. 1922. Začetek je bil sicer skromen in boječ, toda danes Vas pa že lahko bolj korajžno gledamo v obraz. Priredile smo same osem sestankov, kateri so bili vedno otvorjeni z nabožno in zaključeni z narodno pesmico. Na sestankih se je razpravljalo o vseh panogah ženskega gibanja bodisi doma, na polju, v kuhinji in tudi o narodnosti. Naše sestanke sta večkrat počastila vlč. g. prof. Ivan Bogovič iz Maribora in č. g. pater iz Brežic ter nas navduševala za vztrajno delo naše zveze. Krona in ponos vsega našega obstanka pa je bil osmi december. Ta dan smo prvič nastopile z igro: „Lakota v črni deželi“ s sijajnim uspehom. Upamo, da ni to naš prvi in zadnji nastop, temveč da bomo v teku časa našim članicam nudile obilo svežega razvedrila v naši Dekl. zv. Ni pa naš namen hvaliti se, naj to stori delo samo, samo toliko, da veste: „Česar se oči bojijo, to volja in roke storijo.“